

Lupita Ütüşü Yapmayı
Seviyordu

LAURA ESQUIVEL

Acı Çikolata'nın yazarından...

2. BASKI
Çeviri: İNCİ KUT

♥ can
roman

LAURA ESQUIVEL
LUPITA ÜTÜ YAPMAYI
SEVİYORDU

A Lupita le gustaba planchar, Laura Esquivel

© 2014, Laura Esquivel

© 2016, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Bu eserin Türkçe yayın hakları Kalem Telif Hakları Ajansı aracılığıyla alınmıştır.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2016

2. basım: Ekim 2016, İstanbul

Bu kitabın 2. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Editör: Emrah İmre

Düzeltili: Aylin Samancı, Mert Tokur

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak baskı: Azra Matbaası

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi D Blok 3. Kat No: 3-2

Topkapı-Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 27857

İç baskı ve cilt: Türkmenler Matbaası

Maltepe Mah. Gümüşsuyu Cad. No: 16, Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 12584

ISBN 978-975-07-3247-8

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750732478

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 31730

LAURA ESQUIVEL
LUPITA ÜTÜ YAPMAYI
SEVİYORDU

ROMAN

İspanyolca aslından çeviren

İnci Kut

Laura Esquivel'in Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Acı Çikolata, 1994

Saklı Lezzetler, 2010

LAURA ESQUIVEL, 1950 yılında México'da doğdu. Anaokulu öğretmeni-yken çocuklar için oyunlar yazmaya başladı. 1970-1980 yılları arasında TV için çocuk programları hazırladı. Çalışmalarında genellikle kadın erkek ilişkilerini irdeledi. 1990'da yayımlanan ilk kitabı *Acı Çikolata*'nın filme uyarlanmasıyla dünya çapında tanınan bir yazar haline geldi. Kitabı, 1994'te ABD'de ABBY Ödülü'nü kazandı. İkinci kitabı *La ley del Amor*'u (1995), *Saklı Lezzetler* (2000), *Estrellita Marinera* (1999), *El Libro de las Emociones* (2000), *Tan Veloz Como el Deseo* (2001) ve *Malinche* (2006) izledi.

İNCİ KUT, lise öğrenimini 1960'ta Ankara Koleji'nde tamamladıktan sonra Ankara Üniversitesi DTCF İngiliz Dili ve Edebiyatı ve Varşova Üniversitesi İspanyol Filolojisi bölümlerinden mezun oldu. 1990 yılından başlayarak Miguel Delibes, Gabriel García Márquez, Isabel Allende, Mario Vargas Llosa, José Mauro de Vasconcelos ve José Saramago gibi İspanyol, Portekizli ve Güney Amerikalı yazarların roman ve öykülerini Türkçeye kazandırdı.

Guadalupe'ye

LUPITA ÜTÜ YAPMAYI
SEVİYORDU

Lupita ütü yapmayı seviyordu.

Yorgunluk belirtileri göstermeden saatlerce yapabirdi bu işi. Ütü yapmak huzur veriyordu ona. Bu uğraşı kendisi için ideal bir terapi olarak görüyor, her gün bu işe sıvanıyordu, hatta uzun bir mesai gününün ardından bile. Bu ütü yapma tutkusu, bütün ömrü boyunca el âlemin çamaşırlarını yıkayıp ütölemiş olan annesi Donya Trini'den miras kalmış bir alışkanlıktı onun için. Lupita, mübarek teyzesinden öğrenmiş olduğu usulü her defasında mutlaka tekrar eder, çamaşırın üstüne güzelce su serpererek başlardı ütüye. O modern buharlı ütüler çamaşırın önceden nemlendirilmesine gerek bırakmıyordu ama Lupita için ütü yapmanın başka yolu yoktu, su püskürtmekten kaçınmak bu kutsal göreve karşı saygısızlık anlamına geliyordu.

O gün eve girer girmez dosdoğru ütülenecek çamaşır yığınının başına koşmuş, giysilerin üstüne su serpmeye koyulmuştu. Elleri tıpkı bir ayyaşınkiler gibi titriyor, bu da işini kolaylaştırıyordu. Buldukları ilçenin Belediye Başkanı Arturo Larreaga'nın öldürülmesinden başka bir şeyi düşünmeye zorluyordu kendini, daha birkaç saat öncesinde gözlerinin önünde işlenmişti o cinayet.

Çamaşırı nemlendirdikten sonra banyoya yöneldi. Duşu açarak, içine bol miktarda deterjan koyduğu kovayı soğuk suyla doldurdu. Duşun altına girmeden önce plastik bir torbanın ağzını açtı, içinde kapalı kalmış olan sidikli pantolondan çıkan koku midesini bulandırmıştı. Pantolonu kovanın içindeki suya bastırdıktan sonra güzelce bir duş aldı. Sular, vücudundan yayılan o iğrenç sidik kokusunu alıp götürmüştü ama içine işlemiş olan utanç duygusunu yok edememişti. Altına kaçırdığını öğrenenler ne düşüneceklerdi acaba? Bundan böyle ona ne gözle bakacaklardı? Cinayet mahallinin tam orta yerinde pantolonu sırlıklam bir halde duran şişko kadın polisin o acınası görüntüsünü onlara unutturmak için ne yapabiliyordu ki? Kendisi her şeye insafsızca kusur bulmaya meraklı bir kişi olarak akıllarda kalan bir görüntünün ne kadar etkili olduğunu herkesten iyi biliyordu. Hele belediye başkanının yeni şoförü Inocencio aklına geldikçe büsbütün kahroluyordu. Daha geçen hafta adamın dikkatini çekmek için neler yapmamıştı. Ne işe yaramıştı ki? Bundan böyle Inocencio'nun kendisine her selam verişinde onu sırlıklam pantolonuyla hatırlayacağını biliyordu. Sanki onun dikkatini çekmenin başka yolu yokmuş gibi. Gerçi Inocencio'nun kendisine son derece nazik davranışını kabul etmek zorundaydı. İfade vermek için orada beklerken, sidik kokusu kimseyi rahatsız etmesin diye etraftaki herkesten uzak durduğu geldi aklına. Birden Inocencio'nun yanına yaklaştığını görmüş, paniğe kapılmıştı. Sidik kokusunu onun duymasını dünyada istemezdi. Inocencio'nun kolunda, daha önce arabanın bagajına koymuş olduğu kaşmir bir pantolon vardı. Temizleyiciden daha yeni almıştı; pantolonunu değiştirsin diye onu nezaketle Lupita'ya uzatmıştı. Hem o kadarla da kalmamış, gözyaşlarını silsin diye mendilini de vermişti. Lupita böyle bir şefkat gösterisini ömrü boyunca görmemişti.

Hiç mi hiç. Ama şu anda bunu düşünmese iyi olacaktı; çünkü sabahtan beri yaşadığı heyecanlarla baş edecek hali kalmamıştı artık. O kadar perişan bir durumdaydı ki derhal ütü yapması gerekiyordu. Islak vücudunu sert hareketlerle kuruladı, geceliğini üstüne geçirdiği gibi ütüyü fişe takmaya koştı.

Ütü yapmak kafasını sakinleştiriyor, aklını başına getiriyordu, sanki kırıksıklıkları gidermek ona göre dünyayı düzene sokmanın, otoritesini kullanmanın bir yoluydu. Onun gözünde kırıksıklıkları açmak dertleri yok etmenin bir biçimiydi, bu sayede kırıksıklık yok olup giderek düzene yol açıyordu, bu da o gün her zamankinden fazla arzu ettiği bir şeydi. Gözlerini beyazlıkla, temizlikle, saflıkla doldurma ihtiyacındaydı, böylelikle her şeyin kontrolü altında olduğunu, ortada beklenmedik hiçbir terslik olmadığını, Aldama'yla Belediye'nin köşesinde, tam Cuihtláhuac Parkı'nın karşısında, yerde kan lekeleri olmadığını doğrulamaya ihtiyacı vardı.

Lupita'nın bütün istediği buydu ama bunun yerine o beyaz çarşaf lar küçük küçük sinema perdelerine dönüşmüş, o öğle sonrasında yaşanan sahneler bunların üstüne yansımaya başlamıştı.

Lupita, kendini Cuihtláhuac Parkı'nın karşısındaki sokakta yolun diğer tarafına geçerken gördü, belediye başkanının makam arabasına doğru ilerliyordu. Şoförü Başkan Larreaga'ya arabanın kapısını açmaktaydı. Başkan telefonda konuşuyordu, Lupita yürürken başkanı selamlamak üzere elini kaldıran bir adamın yanından geçmişti. Başkan, elini şakır şakır kanlar akmaya başlayan boynuna götürmüştü. Lupita silah sesi duyduğunu hatırlamıyordu. O andan sonrasında her şey karmakarışıktı. Kendisi bağırmış, başkana yardım etmeye yeltenmişti. Gözlerinin önünde cereyan eden şey tam bir sır perdesiyle örtülüydü. Hiç kimse başkana ateş etmiş değildi. Hiçbir patlama

olmamıştı. Birinin bıçak çektiğine dair bir kanıt da bulamamışlardı ama yine de Başkan Larreaga'nın boynunun yan tarafında bulunan ve onun kan kaybından ölmesine yol açan yara, sivri uçlu kesici bir aletle açılmıştı. Her neyse. Lupita olanları anlamaya çabaladıkça kafasında büsbütün kuşkular oluşuyordu. Başkan Larreaga'nın, hayatını kaybetmesine neden olacak o yara açılmadan önce yüzünde beliren şaşkınlık ifadesini unutmak için ne kadar fazla çaba harcarsa o sahneyi daha da canlı bir biçimde yeniden yaşıyor, aklına geldikçe midesi bulanıyor, heyecanla titriyor, içinde kaygı, huzursuzluk, öfke, nefret duyuyor... ve korkuya kapılıyordu. Müthiş bir korkuydu bu. Lupita bilirdi korkunun ne olduğunu. Binlerce kez tatmıştı bu duyguyu. Korkunun kokusunu alır, önceden sezinlerdi, kendi içindeki ya da başkalarındaki korkuyu tahmin edebilirdi. Tıpkı bir sokak köpeği gibi metrelerce uzaktan keşfederdi orada olduğunu. Yürüme biçiminden anlardı kimin tecavüze uğramaktan ya da soyulmaktan korktuğunu. Kimin ayrımcılığa uğramaktan korktuğunu. Kimin yaşlanmaktan korktuğunu. Kimin yoksulluktan, kimin kaçırılmaktan korktuğunu. Ama onun gözünde sevilmemeye korkusundan daha saydam hiçbir şey olamazdı. Dikkati çekmeme, değer verilmeme korkusu. İşte buydu onun en büyük korkusu, şimdi de insanların ilgisini saatler boyunca üstüne çekmiş olmasına rağmen yüreğinde hissediyordu bu korkuyu. Herkesin kendisini soru yağmuruna tutmuş olmasına rağmen. Bir cinayetin baştanığı olarak bütün haber programlarına çıkmış olmasına rağmen. Ortadan kaybolmuş olan suçluyu polisin yakalamasına kendi anlattıklarının yol açabilecek olmasına rağmen. Gördüklerini anlatması için ona öyle çok baskı yapmışlardı ki, hiçbir şey görmemiş ve hiçbir şey duymamış olan bir aptal konumuna düşmemek uğruna, ifadesinde her ne olursa olsun anlatmak zorunda kalmıştı, işte bü-

tün bunlar daha da fazla gülünç duruma düşerse diye büsbütün korkutuyordu onu.

Dahası Televisa kanalındaki bir habercinin, onun altına işemesine atıfta bulunurken şöyle dediğini de duymuştu: “Hizmetçileri polis yaparlarsa böyle olur işte.” O salak herif kendini ne sanıyordu ki? İşin kötüsü, onun bu yorumu içine işlemiş, yüreğini dağlamıştı. Üçüncü sınıf vatandaş konumuyla onu köşeye sıkıştırıyordu. Felaketin tam orta yerinde olsalar bile asla ne sevilecek ne de takdir edilecek olan bir grubun içine oturtuyordu onu. Başkana yardım etmek için hızla harekete geçmiş olması bile, altına işemesi nedeniyle alay konusu olmasını engelleyememişti. Savcı onun ifadesini alırken başkanın gömlek yakasındaki bir kırışıklığın daha sonra kaybolmasının önemli olduğunu söylediğinde, adamın yüzündeki alaycı ifadeyi hatırladıkça büsbütün deli oluyordu. Lupita kendini iyi ifade edemediği duygusuna kapılıyordu. Sözünü ettiği ve başkanın sabahleyin giydiği gömleğinde var olan ama cinayet ânında sırtındaki gömleğin üstünden ansızın yok oluveren o kırışıklığın önemini açıklayamadığını hissediyordu. Hele kendi görüşüne göre bu durumun soruşturulmaya muhtaç olduğunu hiç anlatamamıştı.

Gülünç duruma düştüğünü hissetmek onu içten içe yiyip bitiriyordu. İçinden yükselen bir ateşin yüzünü alazladığını hissediyordu. Canı öyle sıkındı ki, iki saat boyunca hiç durmadan ütü yaptıktan sonra bile huzur bulamamıştı. Akli bir o yana gidiyordu, bir bu yana, tıpkı elindeki ütünün oradan oraya gittiği gibi. Lupita farkında değildi ama yaptığı ütü, başka zamanlardan farklı olarak hoyratça ve beceriksizceydi. Ütüyü kumaşın üzerinde dikkatsizce kaydırırken kumaşın buruşmasına neden oluyor, bu da izleri yok etmek için çamaşırını yeniden namlendirmek zorunda bırakıyordu onu. Çamaşırdan yükselen buhar onu rahatsız ediyor, ta içinde hissettiği

sıcaklık duygusunu büsbütün artırıyor. Tam göğüske-
miğinin hizasında birikmiş olan o muazzam utanç duy-
gusu içinde deli gibi dönüp duruyordu. Neler hissettiği-
ni tanımlayacak durumda değildi, sanki bir gastrit krizini
ya da reflü yüzünden yemek borusunda hissettiği yan-
mayı andırıyordu. Onu bedeninden dışarı çıkmaya, ora-
dan uzaklaşmaya, alevler tarafından yok edilmeden önce
kendi kendisinden kaçıp gitmeye iten yok edici bir tür
ateşti sanki. Kalbinin deli gibi attığını hissediyordu. Elle-
ri uyuşmaya başlamıştı. Bir yandan bu dünyadan yok
olup gitmeyi, kendisi olmaktan çıkmayı arzu ediyor ama
bir yandan da ölmekten müthiş korkuyordu. Soluğu ke-
siliyordu. Her an aklını kaçırabileceğini, tamamen çıldı-
rabileceğini sezinliyordu. Ütüyü fişten çekip bir yana
bıraktı. Hissettiği acıyı hafifletme ihtiyacındaydı, yoksa
üzüntüsünden ölebilirdi.

Bu yetmiyormuş gibi Adsız Alkolikler'deki koruyucu-
cusu telefona cevap vermiyordu. Kaç kez mesaj bırak-
mıştı ona ama nafile. Belki de bayramı fırsat bilip bir gün
fazla tatil yapıyordu. Yardım isteyebileceği mesai arka-
daşlarının bir listesi vardı elinde ama onların da hiçbirini
bulamadı. Hay lanet olasıca tatil günleri! Lanet memle-
ket! Lanet televizyon yorumcuları! Rüşvet yiyici lanet
politikacılar! Başkanın planlarına karışmaması koşuluyla
bak nerelere yükselmişlerdi! Lanet kabadayılar! Lanet
uyuşturucu kaçakçıları! Ve de lanet uyuşturucu bağımlı-
sı *gringo*'lar! Dünyada üretilen uyuşturucunun büyük
çoğunluğunu onlar tüketiyor olmasalardı ortalıkta bun-
ca kartel olmazdı. Uyuşturucuya bulaşmış lanet olasıca
hükümetler! Uyuşturucunun kendilerine bıraktığı onca
kara paraya ihtiyaçları olmasaydı o kadar insan ölmezdi.
Lanet olasıca ödleğ yasa koyucular, uyuşturucu alım sat-
ımını yasallaştıracak kadar taşakları olsaydı bunca orga-
nize suç işlenmezdi! Ne bunca kolay para kazanma hırısı

olurdu ne de bunca kargaşa, lanet olasıcalar! Kendisinin neden o kadar dalgın yürüdüğünü de ancak lanet Tanrı bilirdi! Lupita listedeki hiç kimseyi atlamadan lanetleri yağdırıp duruyordu, buna kendisi de dahildi; çünkü hayatının bir döneminde kendi uyuşturucu payını güvenceye almak için ufak tefek uyuşturucu satıcılarını korumaya kadar vardırırmıştı işi.

Bir an için dışarı çıkıp bir şişe tekila almak geçti aklından ama ölmüş oğlunun anısı durdurdu onu. Bir daha asla içki içmeyeceğine onun ölüsünün önünde yemin etmişti, bu sözünden dönmek istemiyordu. Oğlunun yüzünü gözünün önüne getirmeye çalıştı ama yapamadı. Yüz hatları bulanıklaşıyordu. Kendisinden kaçıp gidiyor gibiydi. Onun o çocuksu gülüşünü hatırlamaya çalıştı ama nafile. Sanki belleğine hiç kaydetmemiş gibiydi. Belleği garip bir biçimde çalışıyordu. Kim bilir kimin dediğini yapıyordu ama Lupita'nın istediğini yapmadığı kesindi. Üstelik kendi kendine acımak için belleği en iyi silahıydı onun. Yalnızca kendisini üzen şeyleri hatırlıyordu, kendisine işkence edenleri, kendini dünyadaki bütün kadınların ve anaların hepsinden daha üzgün hissetmesine neden olan şeyleri. Neşeli ve aydınlık olayları bile acı dolu ve yıkıcı olaylarla ilişkilendirmeden hatırlayamıyordu. Ancak büyük bir çaba harcadıktan sonra hatırlayabildi oğlunun göz rengini, çocuğun o masum bakışları, alkolün etkisiyle attığı ve onun kazara hayatını kaybetmesine neden olan o tokadı aşkettiğinde çocuğun yüzünde beliren o şaşkınlık ifadesi geldi gözünün önüne ve acıyla yıkıldı. Suçluluk duygusu bir şamar gibi inmiş, onu yere yıkarak tıpkı yaralı bir hayvan gibi inlemesine neden olmuştu.

O gece Lupita ömründe ilk kez çamaşırları ütülenmeden masanın üstünde bıraktı.

Büyükannesi ayın ışığının güneşinki kadar güçlü olduğunu, ay ışığına çıkmadan önce önlem almak gerektiğini söylemişti ona. Toprağın karanlığından hayat fıskırıldığını bilmek hoşuna gidiyordu. İnsan toprağın içinde neler olup bittiğini bir bakışta göremiyor olsa da, filizlenen, açılan, büyüyen, bizlerin bir parçası olacak olan tohumlar vardı orada. Görünmeyen ama var olan şeyler...

Kadın polis Lupita ütü yapmayı sever. Kafayı çekmeyi, çamaşır yıkamayı, kendine acımayı, çingar çıkarmayı, dans etmeyi, yalnızlığı ve sessizliği, soru sormayı sever. Lupita sevişmeyi sever... Derken bir cinayete tanık olur ve her şey tersine döner. Kendini yolsuzluklardan uyuşturucu trafiğine uzanan bir gizem ağının ortasında bulan Lupita canını dişine takarak bu gizemi çözmeye uğraşırken özülle, atalarıyla, benliğiyle de yüzleşecektir.

Laura Esquivel *Lupita Ütü Yapmayı Seviyordu*'da sadece paranın, başarının ve güzelliğin geçerli olduğu yozlaşmış bir ülkeye sıra dışı bir kadın kahramanla aşıyor umudu. *Acı Çikolata*'nın yazarından enfes bir Meksika masalı.